

The economic substance and significance of T-bills with the indexed cost. The basic conditions of registration and order placement of government securities of Ukraine with the indexed cost. Analyzed the attractiveness of a new kind of government bonds as a tool without risk of deposit funds.

Keywords: Ukraine government bonds, bonds bills indexed cost allocation and repayment of bonds, indexation of nominal value.

УДК 336.113:221

Проф. Б.А. Карпінський¹, канд. екон. наук;
асист. В.О. Григоренко²

ФІНАНСОВИЙ КЛІМАТ ТЕРИТОРІЇ: ОСНОВИ І ПРОЯВИ

Запропоновано та обгрунтовано введення в науковий оборот поняття "фінансовий клімат території". Розглянуто відмінності цього поняття від інвестиційного та економічного кліматів. Наголошено, що за характеристики факторів, пов'язаних із дослідженням означеної проблематики, необхідно враховувати окремі рівні розгляду: державний, регіональний, місцевий, галузевий, на рівні підприємства або окремого виду діяльності, які можна оцінювати та порівнювати на основі конкретної показникової бази. Запропоновано класифікаційний апарат щодо внутрішніх та зовнішніх форм прояву цього клімату. Підкреслено стратегічні переваги нового наукового напрямку – фінансовий клімат території, що загалом сприятиме ефективному використанню фінансових ресурсів території та прийняттю обгрунтованих управлінських рішень.

Ключові слова: фінанси, фінансовий клімат території, інвестиційний клімат, економічний клімат, фактор, форми прояву, фінансові ресурси.

Постановка проблеми. Ефективна реалізація довгострокових комплексних програм соціально-економічного розвитку території залежить від відповідної цілям, пріоритетам і викликам фінансової основи, яка для багатьох регіональних одиниць державного управління очевидно недостатня. Одним із визначальних факторів, що забезпечують цілеспрямоване надходження фінансових ресурсів в економічну систему території, стає формування сприятливих умов для розвитку підприємницького середовища. Тому в сучасних умовах визначальне значення для виходу економіки на нову траєкторію інноваційно-інвестиційного розвитку, зниження або нейтралізації кризових проявів, формування конкурентоспроможного виробництва продукції з можливістю її реалізації як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках набуває проблематика створення та забезпечення необхідних умов для становлення збалансованої фінансової системи території [4, 15, 23, 24].

Динамічне та раціональне використання наявного ресурсного потенціалу території, комплексне підвищення її інвестиційної привабливості з метою забезпечення результативного, стратегічного економічного розвитку і створення необхідних умов для підвищення довголіття та благополуччя населення – такі основні пріоритетні цілі роботи органів місцевого самоврядування. Однак шляхи досягнення окреслених орієнтирів для кожної територіальної одиниці будуть різними, оскільки ці території відрізняються одна від одної об'єктивними факторами (географічне розташування, кліматичні умови, пло-

ща, чисельність і структура населення, рівень економічного розвитку, наявність природних ресурсів тощо), а отже, і фінансовими можливостями для власного розвитку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Фінансову проблематику інтенсивно досліджували вчені та практики, зокрема вітчизняні: О. Амоша, І. Бланк, В. Геєць, М. Долішній, С. Захарін, Б. Кваснюк, О. Кузьмін, В. Марцин, Ю. Пахомов, А. Пересада, І. Сазонець, В. Столяров, В. Федоренко, В. Фещенко, Д. Черваньов, І. Чугунов, М. Чумаченко. Однак переважна частина цих досліджень зводилася до вивчення забезпеченості території (регіону) фінансовими ресурсами або визначення їх фінансової спроможності [1, 4, 19, 24].

Водночас певна частина досліджень досить тісно пов'язана з пропонованою тематикою. У цьому контексті варто відзначити роботи під керівництвом проф. М.А. Козоріз щодо засад формування фінансової складової розвитку території з визначенням критеріїв, які цьому сприяють [22]. Методично виважений підхід із знаходження взаємозв'язку економічної сталості та механізму збалансованості фінансової системи території пропонує в дослідженнях О.В. Герасименко [2]. Однак і в зазначених наукових дослідженнях не розглянуто проблематики фінансового середовища комплексно, у поєднанні з процесами становлення та можливостями інтенсифікації використання фінансового клімату території.

Постановка завдання. Метою дослідження є формування основ нового наукового напрямку "фінансовий клімат території", що включає визначення сутності, змісту, значення фінансового клімату території в їх взаємозв'язку.

Виклад основного матеріалу. Понятійний апарат щодо фінансового клімату території. Силу впливу того чи іншого фактора на економічний розвиток території можна відобразити в грошовому еквіваленті, що надає можливість зіставляти і порівнювати адміністративно-територіальні одиниці між собою, в розрізі факторів впливу. Якщо ж зібрати всю сукупність факторів, що впливають на економічний розвиток території протягом певного стаго періоду, то ми отримуємо таке поняття, як економічний стан території, яке, використовуючи систему коефіцієнтів, обумовлює певну характеристику соціально-економічного, промислового, екологічного і навіть політичного становища в тій чи іншій адміністративно-територіальній одиниці.

Аналогічно поняттю "економічне становище" або "економічний стан території" в сучасній економічній літературі наявне й таке поняття, як "інвестиційний клімат", яке також дає уявлення про рівень інвестиційно-економічного розвитку території. Однак категорія інвестиційного клімату є достатньо вузьким поняттям і більшим чином характеризує економічне становище території з позиції привабливості території зі сторони інвесторів або стосовно залучення інвестицій в економіку регіону.

Дослідження щодо формування понятійного апарату з визначення інвестиційного та економічного клімату на рівні адміністративно-територіальної одиниці дає змогу зробити висновок, що доцільним є введення в обіг проміжної ланки між економічним та інвестиційним кліматом. Останнє характе-

¹ Львівська державна фінансова академія;

² Буковинський державний фінансово-економічний університет, м. Чернівці

ризувало б фінансове та економічне становище території, але не повинно зводитися до вузької спеціалізації як категорія "інвестиційний клімат" та не бути б таким узагальнюючим і складним, як категорія "економічний клімат".

У тлумачному словнику "клімат" трактується як метеорологічні умови, притаманні даній місцевості, або як сукупність штучно створюваних де-небудь умов, необхідних для росту рослин, нормального самопочуття людей тощо. У переносному значенні слово "клімат" означає обставини, стан справ, критерії, практично в цьому контексті клімат розуміють як сукупність створених умов. Водночас поняття "клімату" стало частиною інструментарію сучасної економічної науки. Так, найбільшого поширення набуло застосування терміна клімат в інвестиційній діяльності держави, регіону, території, підприємства [5-11, 13-17, 21].

Під інвестиційним кліматом розуміють сукупність економічних, правових, регуляторних, політичних та інших факторів, які в підсумку, визначають сутність ризику капіталовкладень та можливість їх ефективного використання. Практично, це можливість здійснювати інвестиційну діяльність на певній території за наявності ресурсів і об'єктів та відсутності факторів, що стримують потенційних інвесторів від здійснення капіталовкладень [18, с. 128]. Водночас, проведена авторами систематизація термінологічних понять свідчить, що інвестиційний клімат (investment climate) має специфічні властивості, які можна систематизувати як:

- багатфакторну систему цілеспрямованих дій і заходів, яка свідомо формується на державному та регіональному рівнях, в інтересах ширшого залучення додаткових ресурсів на конкретній території як у грошових, так і в матеріальних формах;
- комплекс політичних, соціальних, інноваційних, інфраструктурних елементів, які доступні на цій території і мають у своєму власному прояві синергетичний ефект.
- загальну атмосферу розуміння економічної ситуації та необхідності в залученні додаткових ресурсів, яка панує в різних сферах соціально-економічного розвитку держави, регіону;
- сукупність соціально-економічних, політичних і фінансових факторів, які визначають ступінь привабливості інвестиційного ринку та інвестиційного ризику;
- внутрішню атмосферу (енергетику), яка сформована на конкретній території і впливає на позицію інвестора щодо прийняття рішення в інвестування об'єктів цієї території. Бажаним результатом інвестиційного клімату є досягнення програмних цілей інвестування.

Водночас інвестиційний клімат держави (investment climate of country) – система правових, економічних і соціальних умов інвестиційної діяльності в державі, які значно впливають на дохідність інвестицій і рівень інвестиційних ризиків.

Звідси, під інвестиційною привабливістю і рівнем ризику (investment attractiveness and risk level) варто розуміти, що це:

- система переваг, гарантій і важелів (економічних, соціальних, фінансових, податкових, сировинних та інших), які доступні на цій території і не суперечать законодавству держави, створена в інтересах розвитку регіону та захисту прав конкретного інвестора;

- інтегральна характеристика відповідної території, яка включає в себе реальний інвестиційний клімат, тенденції розвитку інвестиційної інфраструктури, можливості залучення та використання інвестиційних ресурсів, а також інші фактори, які прямо чи опосередковано впливають на ефективність (віддачу) вкладених інвестицій і знижують інвестиційні ризики.

Введення та розгляд економічного терміна "інвестиційний клімат" дає змогу визначити ту систему орієнтирів, в рамках якої відбувається процес інвестування, і на основі цього визначити напрями ефективного використання інвестицій. Під економічним або соціально-економічним кліматом розуміють сукупність різних чинників, що забезпечують можливість розвитку економічної системи. Економічний клімат має набагато ширше поняття, ніж інвестиційний клімат, крім того інвестиційний клімат є складовою економічного клімату. Аналіз свідчить, що провідні вчені-економісти дедалі більше уваги приділяють інвестиційному клімату окремого суб'єкта, рідше звертають увагу на фактори формування економічного клімату суб'єкта і практично відсутні дослідження такого поняття, як "фінансовий клімат".

Підкреслимо, що окремі міркування і дослідження такої економічної категорії, як "фінансовий клімат", присутні у висновках європейських науково-дослідних центрів та інститутів під час проведення аналізу економічних процесів. Однак доцільно зазначити, що поняття "фінансовий клімат" вони практично ототожнюють з поняттям "фінансовий стан", і під час порівняння не відзначено принципових відмінностей між цими двома поняттями. Автори цієї роботи вважають, що залежно від того, на якому рівні окремого суб'єкта проводяться дослідження потрібно використати все ж різні поняття, які мають і принципово відмінне змістове навантаження. Зокрема, як приклад, коли ми проводимо дослідження на рівні підприємства чи організації, поняття фінансового стану та фінансового клімату підприємства будуть тотожними і методологія їх дослідження буде збігатися.

Коли ж необхідно досліджувати фінансовий стан на рівні регіону або адміністративно-територіальної одиниці, це поняття буде мати вужче значення, ніж фінансовий клімат регіону. В останньому випадку під фінансовим станом території розуміють інтегральний фінансовий стан територіальних економічних суб'єктів, який характеризується наявністю у неї фінансових ресурсів, забезпеченістю грошовими засобами, необхідними для соціальної та господарської діяльності, підтримання нормального режиму роботи і життя, здійснення грошових розрахунків з іншими суб'єктами.

На погляд авторів цього дослідження, з метою зняття деяких дискусійних акцентів, доцільно ввести в обіг нове наукове поняття як "фінансовий клімат території" зі своїми характерними відмінностями від інших соціальних і фінансово-економічних складових територіального клімату.

Фінансовий клімат території (financial climate territory) – комплексна економічна категорія, яка проявляється на якісному (кількісному) рівні взаємозв'язком різнорівневих складових (фінансових, мікро- і макроекономічних, трудових, політичних, соціальних, соціально-психологічних та інших), які характеризують загалом фінансові можливості й ефективність територіальних фінансового ринку та фінансових відносин. Його вплив на фінан-

сову складову соціально-економічного територіального розвитку: залежить від форми, активності та динамічності фінансової інфраструктури; відображає концентрацію і певну достатність фінансових ресурсів; забезпечує їх вільне переміщення і оборот, мінімізацію ризиків від фінансових викликів і угод; свідчить про передбачуваність податкових змін і стабільності податкових ставок; сприяє формуванню, нагромадженню і розподілу фінансових ресурсів на користь посилення конкурентоспроможності територіального виробництва, підвищенню життєвого рівня, здоров'я і довголіття його населення. Фінансовий клімат території володіє синергетичним ефектом від взаємодії його складових, що у формульному вигляді можливо записати:

$$FK_T > \sum_{j=1}^m FE_j,$$

виходячи з умови, що $t_j \in T$, $T = (t_1, t_2, \dots, t_m)$,

де: FK_T – фінансовий клімат території; t_j – j -та складова системи FK_T ; FE_j – j – та фінансова складова.

Кінцевий фінансовий результат територіального розвитку від прояву синергетичного ефекту може бути як позитивним, так і негативним. Останнє необхідно враховувати під час проведення аналізу наслідків цього ефекту, зокрема впливу глобальних фінансових викликів на конкретну фінансову територію [3, 12].

Введення в обіг наукового поняття "фінансовий клімат території" дає змогу комплексно підійти до розгляду різнорівневих показників і факторів фінансового розвитку в їх взаємозв'язку із спрямованістю на сумарний процес формування (розподілу) територіальних фінансових ресурсів, виробити механізм їх відстеження та інструментарій оцінювання, а на основі цього систематизувати й оптимізувати підходи, пов'язані з активізацією використання фінансового потенціалу території. Об'єктивно, що фінансовий клімат території нерозривно пов'язаний з територіальним виробництвом (реальним сектором виробництва) і від того, наскільки значний створений на ній матеріальний продукт, залежать і обсяги фінансових надходжень, які надалі може задіяти і використовувати територія в інтересах власного соціально-економічного розвитку. Крім того, цей клімат відображає і перерозподільчу функцію держави щодо конкретної адміністративно-територіальної одиниці через систему податків та повного або додаткового державного фінансування розширеного відтворювального циклу окремих її складових.

З методологічної позиції, оцінювання інтегрального показника фінансового клімату території повинно відповідати певним умовам системного підходу [20, с. 56]. Зокрема, трансформуючи цей підхід до аналізу фінансового клімату території, необхідно враховувати специфіку розгляду території як складної, багаторівневої та взаємозалежної фінансової системи, яка характеризується специфічними принципами, до яких належать:

- цілісність – територіальна фінансова система як єдина структура має властивості, які якісно (кількісно) перевищують суму властивостей окремих її складових, що в досліджуваній період її формують (синергетичний ефект);

- структурність – динаміка фінансового стану та розвитку території в чому визначається не показниками окремих її структурних складових, а, насамперед показниками загальної структури (можливості та фінансовий стан території залежить від наявності й взаємодії окремих складових у системі);
- взаємозалежність системи і середовища – територіальна фінансова система відділяється від середовища, формується й проявляє свої властивості у взаємодії з середовищем, в якому вона функціонує;
- автономність – територіальна фінансова система функціонує і розвивається не лише з загальним, а й з власним, лише їй притаманним законом;
- адаптивність – територіальна фінансова система має певну здатність пристосовуватися до змін зовнішнього середовища, практично розвиток системи є процесом адаптації до змінюваних умов зовнішнього і внутрішнього середовищ;
- ієрархічність – взаємодія складових територіальної фінансової системи може бути подано у вигляді ієрархії зв'язків, причому характер і особливості зв'язків складових цієї системи мають не менш важливе системоутворююче значення, ніж самі складові; кожен компонент територіальної фінансової системи, своєю чергою, може бути поданий як ієрархічна система, а сама система – як компонент найбільшої системи;
- унікальність – в кожній великій і складній фінансовій системі, такій як територіальна, завжди спостерігають неповторність окремих фінансових властивостей, якостей, складових; унікальність характерна як територіальним фінансовим системам, так і особливостям їхнього функціонування;
- множинність описів – через принципову складність кожної територіальної фінансової системи його пізнання потребує всебічного розгляду, побудови безлічі різних фінансових моделей, кожна з яких описує лише певну сторону фінансової системи території. Отож розроблення єдиної цілком адекватної моделі неможлива і, як наслідок, всі прогнози поведінки фінансових систем території мають все ж імовірнісний характер.

Таким чином, для виконання вимог системності під час комплексного оцінювання фінансового клімату території необхідно оцінювати не лише окремі коефіцієнти, але й їх співвідношення, структуру, що дасть змогу звести і відобразити процес цього формування в інтегральному показнику фінансового клімату території, тобто відповідній множині взаємозв'язків її фінансових показників.

Характеристика чинників фінансового клімату території й особливості їх прояву. З метою аналізу та детального дослідження тієї чи іншої економічної категорії її розглядають через призму складових, які формують або забезпечують це функціонування. Зокрема, розглядаючи інвестиційний клімат на прикладі території або регіону, А. Пересада визначає чотири типи середовищ, які є фактично складовими інвестиційного клімату: політико-правове, соціально-культурне, економічне та інституційно-інфраструктурне.

Використовуючи ці результати, за аналогією відзначимо, що при характеристики кожної групи факторів, їхній склад залежить від рівня розгляду фінансового клімату: державний, регіональний, місцевий, галузевий, на рівні підприємства або окремого виду діяльності. Однак, незважаючи на рівень фінансового аналізу та не розглядаючи конкретних факторів, кожен з груп, яка належить до однієї з класифікаційних ознак, можна загалом охарактеризувати таким чином:

- економічні (цю групу факторів аналізують першою для виявлення можливостей реалізації фінансових інтересів споживачів. Зазвичай, аналіз економічних чинників відбувається шляхом виявлення порівняльних переваг в обсязі та структурі витрат, у розмірі отриманого доходу на одиницю використовуваних фінансових ресурсів для створення або придбання активів. Важливими аспектами аналізу економічних факторів є наявність і доступність природних і трудових ресурсів. Ресурси аналізуються також на предмет їх запасу і вартості. Крім того, трудові ресурси оцінюються на предмет їх демографічної концентрації, вікової структури, рівня освіти працівників. Одним із важливих аспектів, який оцінюють у процесі аналізу фінансового клімату, є рівень розвитку інфраструктури фінансового ринку. Інфраструктуру досліджують на предмет її здатності безперервно, стабільно реалізовувати фінансові, постачальницькі, виробничі, збутові та інші операції);
- правові (в тому випадку, якщо аналіз економічних чинників показав, що є передумови для реалізації користувачами своїх інтересів, то доцільно провести оцінку правового середовища для того, щоб ознайомитися з тим, які права й обов'язки мають користувачі, учасники фінансової діяльності, реципієнти. Переважно на цьому етапі аналізують процедури нагромадження фінансових ресурсів, приватизації об'єктів, рівень оподаткування доходів і можливість їх використання, зокрема переказу за кордон. Крім того, важливим об'єктом аналізу є законодавчі обмеження у сфері користування кредитними ресурсами, конвертації і переказу валюти, імпорту та експорту товарів і послуг тощо. Фактично завданням фінансового аналітика на цьому етапі – дати відповідь на питання – чи дає змогу рівень розвитку правової бази реалізовувати фінансові інтереси споживача?);
- соціальні (прийняття рішення щодо нагромадження та використання фінансових ресурсів потребує також аналізу соціальних чинників для можливості прогнозування умов, в яких формуються і використовуються фінансові ресурси. Позитивна оцінка соціального середовища є передумовою для реалізації довгострокових фінансових проектів. Своєю чергою, нестабільність призводить до ризикованості збільшення фінансових ресурсів, зниження швидкості їх обороту, що знижує привабливість під час використання);
- політичні (необхідність аналізу політичного устрою, традицій і кон'юнктури є прямо пов'язаною з результатами аналізу попередніх груп факторів. Їх дослідження проводиться з метою виявлення можливостей поліпшення фінансового клімату) [17, с. 10].

Наведені вище групи факторів щодо оцінювання фінансового клімату території можливо систематизувати за їхнім сутнісним змістом. Так, сукупність факторів, що належать до зазначених груп, поділяють на: причинні (до них відносяться загальні умови економічного, правового, соціального і політичного характеру, які історично склалися у певній країні, регіоні, у галузі тощо і визначають доцільність та можливість нагромадження і реалізації фінансових ресурсів); наслідкові (до цієї групи належать фактори, які впливають із загальних економічних, правових, соціальних і політичних умов. Ними можуть бути конкретні явища і процеси, наприклад: високий рівень корупції, зростання або зниження безробіття тощо); внутрішні (сюди відноситься сукупність факторів, джерелом виникнення яких є конкретний об'єкт).

Виходячи з вище зазначених груп факторів, що впливають на формування фінансового клімату території, а також узагальнюючи дослідження що-

до безпосередніх факторів або факторів, які можуть додатково впливати на його становлення, доходимо висновку, що форми прояву та розвитку цього клімату можна умовно розділити на зовнішні та внутрішні (табл.).

Табл. Форми прояву та розвитку фінансового клімату території

Форми прояву	Опис фактора
Зовнішні	<p>Наявність власної грошової одиниці держави. Рівень прибутковості фінансової сфери. Розвиненість нормативно-законодавчої бази щодо фінансових відносин. Можливості нагромадження та мінімізації державного боргу. Державний захист фінансових відносин. Відсутність дестабілізуючих фінансових суперечок з іншими державами. Стабільність грошової одиниці держави. Збалансованість фінансової системи держави.</p>
Внутрішні	<p>Розвинена територіальна фінансова система. Наявність і можливості задіювання територіальних фінансових ресурсів. Розробленість перспективних програм і проектів фінансового забезпечення та фінансового розвитку території на певний період. Відчутна підтримка державою на всіх рівнях фінансового розвитку території. Наявність збалансованого територіального бюджету. Розвиненість територіальної фінансової інфраструктури. Підготовлені кадри в сфері управління формуванням територіальних фінансових відносин. Розвиненість фінансової грамотності у населення території. Наявність механізмів захисту територіального фінансового середовища.</p>

Фінансовий клімат території – це система законодавчо-правових, економіко-географічних і соціально-культурних умов формування територіального фінансового ринку. Він формується під впливом різних взаємопов'язаних процесів, які порушують і фінансовий потенціал території, тобто її можливості до нарощування фінансових ресурсів.

Фінансовий клімат території через фінансові ресурси території, які, своєю чергою, є основою формування її фінансового потенціалу, визначає власне вектор економічного розвитку. Ресурсна складова дає змогу кількісно оцінити наявність фінансових ресурсів, здатних реалізовувати можливості економічного розвитку. Отже, першою необхідною умовою нарощування фінансового потенціалу держави є максимальне збільшення фізичного обсягу фінансових ресурсів. Аналогічні висновки щодо потенціалу роблять і зарубіжні дослідники [25, с. 238].

Однак як фінансовий клімат території, так і практичне його відображення через активізацію використання територіального фінансового потенціалу полягає не лише в інтегральному відображенні поточних і майбутніх можливостей фінансової системи трансформувати вхідні фінансові ресурси за допомогою відповідних важелів в економічні блага, але і стратегії максимального задоволення потреб та інтересів, передусім, мешканців конкретної території. Не будучи постійною величиною, фінансовий клімат території схильний до динамічних змін, а тому потребує особливих підходів до управління. Зокрема, тривале переривання процесу відтворення фінансового потенціалу за рахунок його стагнації гальмує або практично зупиняє розвиток

окремої територіальної одиниці, що, в підсумку, негативно позначається на результативності фінансового клімату території.

Висновки. Результатом проведеного аналізу стало окреслення базових основ, які характеризують фінансовий клімат території. Сформована передумова запровадження і теоретичний апарат категорії "фінансовий клімат території", а також охарактеризовано основні фактори, що впливають на його становлення і розвиток.

Надалі детального вивчення потребують методологічні питання особливостей аналізу та кількісної інтерпретації фінансового клімату території. Отож, наше дослідження створює певну теоретичну базу для проведення системного аналізу і здійснення економіко-математичної оцінки та порівняння фінансового клімату території в дослідженнях більш прикладного характеру.

Література

1. Возняк Г.В. Фінансовий потенціал реального сектора економіки регіону: підходи до формування та використання / Г.В. Возняк // Регіональна економіка : наук.-практ. журнал. – 2012. – № 1. – С. 107-116.
2. Герасименко О.В. Економічна стійкість як чинник впливу на ефективність функціонування механізму збалансованості фінансової системи держави / О.В. Герасименко // Актуальні проблеми економіки : наук. економ. журнал. – 2012. – № 5 (131). – С. 235-242.
3. Карпінський Б.А. Негативна синергічність фінансової продуктивності регіонів України за впливу глобальних фінансових викликів / Б.А. Карпінський // Вісник Львівської державної фінансової академії. – Сер.: Економічні науки. – 2010. – № 18. – С. 133-142.
4. Карпінський Б.А. Збалансованість фінансової системи: методологія, оцінка, порівняння : монографія / Б.А. Карпінський. – Львів : Вид-во "Логос", 2005. – 496 с.
5. Карпінський Б.А. Інвестиції: термінологічний словник : навч. посібн. / Б.А. Карпінський, Т.Б. Шира. – К. : Вид-во "Професіонал", 2009. – 464 с.
6. Карпінський Б.А. Інвестиційна привабливість та ризик регіону: методи оцінки / Б.А. Карпінський // Вісник Тернопільської Академії народного господарства : наук. журнал. – 2000. – Вип. 8. – С. 20-29.
7. Карпінський Б.А. Інвестиційний клімат в Україні / Б.А. Карпінський // Фінанси України : журнал. – 2001. – № 7. – С. 139-148.
8. Карпінський Б.А. Інвестиційний клімат держави в контексті європейської інтеграції / Б.А. Карпінський // Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Проблеми європейської інтеграції і транскордонної співпраці. – В 2-х т. / НАН України Ін-т регіональних досліджень. – Львів-Луцьк : Вид-во ВДУ, 2001. – Т. 2. – Вип. ХХІХ. – С. 109-115.
9. Карпінський Б.А. Інвестиційний клімат західного регіону України (передумови, сьогодення, перспективи) / Б.А. Карпінський // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – Сер.: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку : зб. наук. праць. – Львів : Вид-во НУ "Львівська політехніка". – 2001. – № 436. – С. 347-356.
10. Карпінський Б.А. Інвестиційний клімат західного регіону України: етапи становлення та розвитку / Б.А. Карпінський // Вісник Львівського державного фінансово-економічного інституту. – Сер.: Економічні науки. – 2001. – № 2. – С. 31-43.
11. Карпінський Б.А. Оціночні підходи в системі інвестиційної привабливості та ризику регіонів України / Б.А. Карпінський // Проблеми статистики : зб. наук. праць. – К. : Вид-во НДІ статистики Держкомстату України, 2000. – Вип. 2. – С. 116-123.
12. Карпінський Б.А. Оцінювання і порівняння фінансової продуктивності національного господарства в умовах глобальних фінансових викликів: методологія та практика / Б.А. Карпінський // Наукові праці НДФІ : зб. наук. праць. – К. : Вид-во НДФІ. – 2010. – Вип. 1(50). – С. 80-90.
13. Карпінський Б.А. Фінансово-інвестиційний словник : навч. посібн. / Б.А. Карпінський, О.В. Герасименко. – Львів : Вид-во "Магнолія Плюс", 2006. – 304 с.
14. Карпінський Б.А. Інноваційно-технологічний потенціал регіону: аналіз формування та фінансування / Б.А. Карпінський, Т.Б. Шира // Регіональна економіка : наук.-практ. журнал. – 2007. – № 2. – С. 77-86.

15. Карпінський Б.А. Фінанси: термінологічний словник : навч. посібн. / Б.А. Карпінський, Т.Б. Шира. – К. : Вид-во "Професіонал", 2008. – 608 с.
16. Козик В.В. Фактори інвестиційного процесу / В.В. Козик, А.І. Бажанова // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – Сер.: Проблеми економіки і управління. – Львів : Вид-во НУ "Львівська політехніка". – 2008. – Вип. 448. – С. 219-223.
17. Матвиенко П.В. Улучшение инвестиционного климата – приоритетная задача государственного управления / П.В. Матвиенко // Инвестиции: практика и опыт. – 2007. – № 1. – С. 10.
18. Просович О.П. Понятійний апарат економіки інвестицій в Україні / О.П. Просович // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – Сер.: Проблеми економіки і управління. – Львів : Вид-во НУ "Львівська політехніка". – 2001. – Вип. 425. – С. 128-134.
19. Пшик Б.І. Фінансово-кредитні відносини в Україні: становлення, розвиток, напрями вдосконалення : монографія / Б.І. Пшик; Ін-т регіональних досліджень НАН України. – К. : Вид-во УБС НБУ, 2011. – 551 с.
20. Романюк Т.Ф. Економічна сутність інвестицій / Т.Ф. Романюк // Формування ринкових відносин в Україні. – 2005. – № 8. – С. 25.
21. Федоренко В.Г. Інвестиційний менеджмент : підручник / В.Г. Федоренко. – К. : Вид-во МАУП, 2001. – 280 с.
22. Фінанси регіону: теорія, проблеми, практика : монографія / М.А. Козоріз, А.А. Кузнецова, І.З. Сторонянська, Г.В. Возняк. – К. : Вид-во УБС НБУ, 2010. – 222 с.
23. Чугунов І.Я. Бюджетний механізм регулювання економічного розвитку : монографія / І.Я. Чугунов. – К. : Вид-во НІОС, 2003. – 488 с.
24. Karpinski B. Influence of global financial challenges on balanced state financial system / B. Karpinski // Rynek kapitałowy a koniunktura gospodarcza 2010: perspektywa makroekonomiczna / Pod redakcją Andrzeja T. Szablewskiego, Marka Martina : monografie. – Łódź : Politechnika Łódzka, 2011. – S. 85-106.
25. Koleva F. Realizing the financial potential of intellectual property: a case study of Bulgarian companies / F. Koleva // Journal of Intellectual Property Management. – 2009. – Vol. 3. – № 3. – P. 238-255.

Карпінський Б.А., Григоренко В.А. Финансовый климат территории: основы и проявления

Предложено и обосновано введение в научный оборот понятия "финансовый климат территории". Рассмотрены отличия данного понятия от инвестиционного и экономического климатов. Отмечено, что при характеристике факторов, связанных с исследованием обозначенной проблематики, необходимо учитывать отдельные уровни рассмотрения: государственный, региональный, местный, отраслевой, на уровне предприятия или отдельного вида деятельности, которые могут оцениваться и сравниваться на основе конкретной показательной базы. Предложен классификационный аппарат относительно внутренних и внешних форм проявления данного климата. Подчеркнуты стратегические преимущества нового научного направления – финансовый климат территории, что в целом будет способствовать эффективному использованию финансовых ресурсов территории и принятию обоснованных управленческих решений.

Ключевые слова: финансы, финансовый климат территории, инвестиционный климат, экономический климат, фактор, формы проявления, финансовые ресурсы.

Karpinsky B.A., Grigorenko V.O. Financial climate territory: bases and manifestations

Propose and justify the introduction into scientific concept of "financial climate territory". Examined the differences of the concept of investment and economic climate. It is noted that in the description of factors related to the study indicated some issues to consider levels of consideration: state, regional, local, sectoral, enterprise-wide or individual activity that can be evaluated and compared on the basis of a specific exponential base. We propose a classification unit against internal and external forms of this climate. Underline the strategic benefits of the new scientific field – the financial climate territory, which would contribute to the management of financial resources of the territory and make informed management decisions.

Keywords: finance, financial climate territory, investment climate, economic climate, factor, forms of manifestation, financial resources.